

RETTENS DOM (Tredje Afdeling)

6. marts 2001 *

I sag T-192/99,

Roderick Dunnett, Luxembourg (Luxembourg),

Thomas Hackett, Rameldange (Luxembourg),

Mateo Turró Calvet, Rameldange,

ved barristers A. Dashwood og W.-J. Outhwaite, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgere,

mod

Den Europæiske Investeringsbank ved J.-P. Minnaert og Z. Zachariadis, som befuldmægtigede, bistået af barrister og advokat A. Barav, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: engelsk.

angående påstande om annullation af sagsøgtes beslutning om fra den 1. januar 1999 at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser og om annullation af sagsøgernes lønsedler, hvori denne beslutning er anvendt,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. Azizi, og dommerne K. Lenaerts og M. Jaeger,
justitssekretær: ekspeditionssekretær B. Pastor,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 12. oktober 2000,

afsagt følgende

Dom

Relevante retsregler og sagens faktiske omstændigheder

- ¹ Sagsøgerne er ansatte ved Den Europæiske Investeringsbank (herefter »EIB« eller »Banken«). Denne sag vedrører en foranstaltning truffet af EIB i forbindelse med indførelse af euroen den 1. januar 1999.

- 2 Artikel 17 i bilag VII til vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter »vedtægten«) tillader på visse betingelser tjenestemændene at lade en del af deres løn overføre i en anden valuta end valutaen i det land, hvor de gør tjeneste. I henhold til artikel 17, stk. 3, i vedtægtens bilag VII sker »overførslerne i henhold til stk. 2 [...] på grundlag af de pariteter, [der anvendes til gennemførelsen af De Europæiske Fællesskabers almindelige budget]; de overførte beløb reguleres med den koefficient, som er lig med forholdet mellem den justeringskoefficient, der er fastsat for det land, i hvis valuta overførslen gennemføres, og den justeringskoefficient, der er fastsat for tjenestemandens tjenesteland«.

- 3 Vedtægten for EIB's ansatte (herefter »EIB's vedtægt«) indeholder ingen tilsvarende bestemmelse. Ved afgørelse af 23. marts 1982 accepterede EIB's bestyrelse (herefter »bestyrelsen«) imidlertid, at EIB's direktion (herefter »direktionen«) bemyndiger de ansatte til at overføre en del af deres honorarer, udtrykt i belgiske eller luxembourgske franc, i en anden valuta med anvendelse af en særlig omregningskurs.

- 4 Bankens ansatte blev underrettet om beslutningen af 23. marts 1982 i en meddelelse af 25. marts 1982, der indeholdt følgende afsnit:

»2.1. En [...] beslutning baseret på den praksis, der følges i de øvrige EF-institutioner, giver direktionen mulighed for at tillade EIB's ansatte fra den 1. marts 1982 indtil ny afgørelse, som træffes senest den 1. september 1982, at anvende de i vedtægten fastsatte omregningskurser for betalinger, der foretages i en anden fællesskabsvaluta end belgiske eller luxembourgske francs, svarende til 35% af den månedlige nettoløn.

De omregningskurser, der er fastsat i vedtægten, er de vekselkurser, der var gældende den 1. juli 1981, bestemt ved hjælp af de justeringskoefficienter, som fællesskabsinstitutionerne anvender.

2.2. Denne mulighed gives kun for beløb bestemt til udgifter eller investeringer i andre valutaer end belgiske eller luxembourgske francs [...]«

- 5 Den 27. juli 1982 besluttede bestyrelsen, at »opretholde adgangen til at anvende omregningskurserne for udbetalingerne af løn til Fællesskabernes tjenestemænd i andre valutaer end belgiske/luxembourgske francs for 35% af den månedlige nettoløn«.
- 6 Den pågældende ordning, som tillod overførsel af en del af EIB's ansattes løn i en anden valuta end belgiske eller luxembourgske francs med anvendelse af en særlig omregningskurs, der fastsættes årligt og bestemmes på grundlag af den justeringskoefficient, som institutionerne har fastsat for det land, i hvis valuta overførslen skete (herefter »ordningen med særlige omregningskurser«), blev opretholdt i flere år.
- 7 Under sit møde den 1. marts 1995 godkendte direktionen ændringen af ordningen med særlige omregningskurser. I meddelelsen af 24. marts 1995 modtog Bankens ansatte detaljerede oplysninger om den skete ændring i følgende vendinger: »[...] direktionen har besluttet at tilpasse kriterierne for anvendelse af EIB's særlige kurser til de kriterier, der gælder i fællesskabsinstitutionerne, og at tage hensyn til de nye gennemførelsesbestemmelser, som disse institutioner har indført for nylig«. Det hed i meddelelsen, at »de foranstaltninger, som er besluttet, skal navnlig omforme og afklare begrebet særlige kurser og igen føre dem tilbage til deres oprindelige formål«. I en note nederst på siden blev der

henvist til, at ordningen med særlige omregningskurser var blevet indført i 1982 for at »sikre Bankens ansattes købekraft uden for Luxembourg«.

- 8 De ændringer, der blev besluttet i marts 1995, skulle indføres gradvis. Der var fastsat tre etaper herfor, hvoraf den første begyndte den 1. juli 1996, den anden den 1. juli 1997 og den tredje den 1. juli 1998.
- 9 EIB's Afdeling for Menneskelige Ressourcer (herefter »MR-afdelingen«) forelagde den 10. februar 1998 direktionen en note, hvori den bl.a. foreslog, at ordningen med særlige omregningskurser blev afskaffet fra den 1. januar 1999. Under sit møde den 17. februar 1998 godkendte direktionen i princippet dette forslag.
- 10 Høringerne af personalets repræsentanter vedrørende afskaffelsen af ordningen med særlige omregningskurser begyndte i marts 1998.
- 11 Den 17. marts 1998 sendte MR-afdelingen en note med overskriften »Euroen og dens Indvirkning på MR's virksomhed« til personalets repræsentanter. I denne note forklarede MR-afdelingen følgende (punkt 2.3):

»For deltagerlandenes valutaer [nemlig de lande, der deltager i den økonomiske og monetære union) er opretholdelse af de særlige omregningskurser ud over den 1. januar 1999 uforenelig med faste og uigenkaldelige kurser. For disse valutaer kan man ikke længere tale om vækselstransaktioner i streng forstand, men blot om omregningstransaktioner, og det vil derfor være umuligt at berettige en værdiansættelse af forskelle i veksling af beløb, som følger af transaktioner vedrørende omregning af euroen til disse valutaer.

For de potentielle deltagerlandes valutaer er situationen lidt anderledes, fordi disse valutaer fortsat flyder i forhold til euroen. Imidlertid taler såvel forskellige økonomiske hensyn som hensynet til rimelighed for at afskaffe dem. På det økonomiske plan er konvergenskriterierne, således som de er defineret i traktaten, nået for de fleste af disse lande. Opretholdelse af særlige omregningskurser for de potentielle deltagerlandes valutaer ville derfor skabe et ligebehandlingsproblem i forhold til ansatte, hvis oprindelsesland indfører euroen.«

- 12 Personalets repræsentanter besvarede denne meddelelse ved en skrivelse af 3. april 1998, hvori de udtrykte deres beklagelse over »ikke at have modtaget nogen officiel henvendelse tidligere, når direktionen allerede havde foretaget de kritiske valg«. Med hensyn til afskaffelsen af omregningskurserne blev følgende forklaret heri (punkt 1.2):

»Anvendelsen af de særlige omregningskurser er en følge af, at der tages hensyn til de justeringskoefficienter, som Kommissionen anvender. Disse forsvinder først den 1. januar 1999.

[...]

Halvofficielle statistikker viser, at mens så godt som hele personalet benytter denne mulighed [nemlig for at overføre en del af lønnen med anvendelse af de særlige omregningskurser], foretages 52,5% af overførslerne nu i FRF, 27,5% i DEM og 20% i GBP.

Det er klart, at overgangen til euroen ikke i sig selv berettiger, at justeringskoefficienterne afskaffes. Derimod må en hensyntagen til de bånd, der er pålagt Bankens personale, føre til, at denne indtager en smidig og samlet holdning.

Hvad kan vi konstatere? Hvis de særlige omregningskurser, der anvendes for de tre nævnte valutaer, anvendes på 35% af lønnen (hvilket enhver ansat har ret til at anmode om), forhøjes lønnen med gennemsnitligt 7,7%.

[Personalets repræsentanter] foreslår, at løntabellen omregnes fra luxembourgiske francs til euro efter følgende formel:

$$\text{LØN I EURO} = \text{LØN I LUF} \times \text{OFFICIEL OMREGNINGSKURS} \times 1,077. \llcorner$$

- 13 Den 6. maj 1998 svarede MR-afdelingen på personalerepræsentanternes skrivelse af 3. april 1998. I sin skrivelse (RH/Adm/98-883/MG) henviste afdelingen først til, at »i henhold til EF-traktatens artikel 109 L, stk. 4, fastlæses omregningskurser mellem valutaerne i de lande, der deltager i Den Økonomiske og Monetære Union, og euroen uigenkaldeligt af Rådet på forslag af Kommissionen den 1. januar 1999«. Det hed dernæst:

»Fra denne dato er der følgelig ikke længere grundlag for at tale om vekselkurser mellem disse valutaer eller om nogen omvekslingsrisiko.

[...]

På grundlag af det foregående er det klart, at de eneste omregningskurser, som Banken kan anvende fra den 1. januar 1999, er dem, der er fastsat officielt af dens

aktionærer. De særlige omregningskurser vil følgelig forsvinde fra samme dato, uafhængigt af, om Banken har udtrykt sine skalaer i euro.

Det er derfor uundgåeligt, at anvendelsen af særlige omregningskurser for overførsel af en del af lønnen må opgives fra den 1. januar 1999. Af politiske grunde og af hensyn til sit image kan Banken ikke tillade sig — som den eneste blandt fællesskabsinstitutionerne — ikke at udtrykke sine skalaer i euro fra den 1. januar 1999 efter de satser, som dens aktionærer officielt har fastsat.«

- 14 Ifølge skrivelse af 13. maj 1998 »har« personalets repræsentanter »konstateret, at MR-afdelingen i virkeligheden ikke havde besvaret nogle af deres spørgsmål«. Ifølge disse repræsentanter »er MR-afdelingens holdning ensbetydende med, at diskussionen var blokeret«. I samme skrivelse hed det endvidere: »[Personalets repræsentanter] fastholder deres henstilling om, at MR-afdelingen fremsætter et konstruktivt forslag [...] for at give personalet en behørig kompensation for det forventede tab af købekraft; indførelsen af euro er en uundgåelig termin, og en konkret løsning må gøres officiel meget hurtigt.« Personalets repræsentanter gav udtryk for, at de var »rede til hurtigst muligt at føre reelle forhandlinger herom« og erklærede, at de fortsat »afventede nye forslag fra MR-afdelingen«.
- 15 Ved skrivelse af 28. maj 1998 underrettede MR-afdelingen personalets repræsentanter om følgende:

»2.1 [...] Med hensyn til det personale, der er i aktiv tjeneste, og efter de fremgangsmåder, der nærmere er redegjort for i afdelingens skrivelse af 6. maj 1998, vil de særlige omregningskurser blive afskaffet den 1. januar 1999, fra hvilken dato omregningskurserne mellem valutaerne i de lande, der deltager i ØMU, og euroen fastlåses uigenkaldeligt. Banken kan derfor ved omregningen af

skalaerne for løn og pension ikke anvende andre kurser end dem, som dens aktionærer har fastsat.«

16 I skrivelsens punkt 2.3 fremsatte MR-afdelingen følgende forslag:

»Der kan foreslås direktionen en bestemmelse for hele personalet, som kan gennemføres hurtigt. Den ville bestå i, at de nuværende særlige omregningskurser og de nuværende nærmere gennemførelsesbestemmelser opretholdes for andet halvår af 1998.«

Man vil erindre, at det i 1995 ved gennemgangen af lønpolitikken blev besluttet at fordele gennemførelsen af en række nærmere bestemmelser for personale i aktiv tjeneste over tre år med virkning fra den 1. juli hvert år. De gennemførelsesbestemmelser, som skal træde i kraft på slutdatoen, nemlig den 1. juli 1998, består i betaling af en del af lønnen efter en særlig omregningskurs, uden at der skal fremlægges bilag, dog højst svarende til udlandstillægget (16%, 8% eller 4%), og i valutaen i den stat, hvor den ansatte er statsborger, eller hvor han har sin bopæl. Med hensyn til de nærmere bestemmelser for betalingen skal overførslerne ske til konti i pengeinstitutter beliggende i det land, hvor den ansatte er statsborger, eller i det land, hvor han har sin bopæl.

Med Deres samtykke kan et sådant forslag fremsættes hurtigt og om muligt bekendtgøres for personalet i *Euro Info EIB* RH nr. 2, som hovedsagelig vedrører de særlige omregningskurser og euroens indvirkning på EIB's pensionsordning.«

- 17 I en skrivelse af 5. juni 1998 (RH/Adm/98-1108) til direktionen foreslog MR-afdelingen denne at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser fra den 1. januar 1999, således at et manglende svar fra direktionen ansås for et stiltiende samtykke. I skrivelsen, hvor der øverst på første side stod »til afgørelse — samtykke anses for givet, medmindre der foreligger modstående udtalelse senest den 11. juli 1998 kl. 0.30«, blev der givet følgende redegørelse:

»1. De særlige omregningskurser

1.1. Afskaffelsen af de særlige omregningskurser for hele det aktive og pensionerede personale (personale og direktion) vil ske den 1. januar 1999, fra hvilken dato omregningskurserne mellem valutaerne i de lande, der deltager i ØMU, og euroen fastlåses uigenkaldeligt. Banken kan derfor ikke, hverken for omregningen af løn- og pensionsskalaerne til euro eller for betalingen heraf, anvende andre kurser end dem, som dens aktionærer har fastsat.

1.2. Efter høring af personalets repræsentanter og under hensyn til, at der skulle indføres nye og mere restriktive gennemførelsesbestemmelser for de særlige kurser for personalet den 1. juli 1998, kunne der træffes følgende praktiske foranstaltninger:

— For hele personalet (personale og direktion) kunne de gældende særlige omregningskurser og de nuværende gennemførelsesbestemmelser stadig opretholdes for de kommende seks måneder (juli-december 1998).

— Nogle ansatte ved de eksterne kontorer (London) kan som overgangsordning få en passende godtgørelse svarende til virkningen af denne afskaffelse.

- Nogle pensionister (personale og direktion), for hvem den nuværende anvendelse af de særlige omregningskurser for bopælslandets valuta vedrører den samlede pension, vil før overgangsperiodens udløb (31.12.2001) miste denne fordel gradvis og differentieret afhængigt af dens omfang.

[...]

3. Personalets repræsentanternes stillingtagen

[Personalets repræsentanter] tager til efterretning, at løn- og pensionsbeløb samt andre personaleomkostninger udtrykkes og betales i euro fra den 1. januar 1999.

[Personalets repræsentanter] henleder direktionens opmærksomhed på det betydelige tab af købekraft, som afskaffelsen af de særlige omregningskurser medfører. I forhold til den nuværende situation udgør dette tab efter personalets repræsentanternes vurdering (på grundlag af oplysninger indhentet hos personalet) et gennemsnit på 3,5% og vedrører 90% af Bankens personale.

[Personalets repræsentanter] er af den opfattelse, at de midlertidige foranstaltninger, der foreslås i punkt 2, er et første skridt til en afbalanceret behandling af det opståede problem, men finder, at det må undersøges, om der kan træffes andre foranstaltninger.

[Personalets repræsentanter] vil ved lejlighed tilkendegive deres opfattelse af MR-afdelingens øvrige kommende forslag.

[...]«

- 18 I mødereferatet for den 10. og 11. juni 1998 hedder det: »På grundlag af skrivelse RH/Adm/98-1108 af 5. juni 1998 godkender direktionen de i skrivelsens punkt 1 og 2 beskrevne nærmere praktiske bestemmelser til vedtagelse af overgang til euroen [...]«
- 19 I *Euro Info EIB* nr. 2 fra juni 1998 fik EIB's ansatte følgende underretning om den trufne afgørelse:

»For øjeblikket kan de ansatte overføre en del af deres nettoløn i en anden valuta end [belgiske eller luxembourgske francs] med anvendelse af en særlig omregningskurs, der fastsættes årligt.

Ifølge EF-traktatens artikel 109 L, stk. 4, fastlåses omregningskurserne mellem de nationale valutaer i ØMU og euroen uigenkaldeligt af Rådet på forslag af Kommissionen den 1. januar 1999.

Fra denne dato vil det være meningsløst at tale om omregningskurser eller om en kursrisiko mellem disse landes valutaer. Euroen vil blive de deltagende landes eneste valuta med omregningskurser, der er fastsat i forhold til de nationale valutaer, således at disse sidste bliver underafdelinger af euro.

I det kommuniké, som Det Europæiske Råd henviser til, om indførelsen af euroen, hedder det udtrykkeligt, at de kurser, der anvendes til fastsættelse af euroens værdi, er de nuværende bilaterale centralkurser i vekselskursmekanismen, som er i overensstemmelse med de fundamentale økonomiske forhold i deltagerlandene, og som er forenelige med en holdbar konvergens mellem disse lande.

EIB vil derfor ikke have mulighed for at anvende andre kurser end dem, som dens aktionærer officielt har fastsat. Dette gør det uundgåeligt at afskaffe de særlige omregningskurser, uafhængigt af om EIB har udtrykt sine lønskalaer i euro.

Af hensyn til rimelighed og ligebehandling vil afskaffelsen af de særlige omregningskurser fra den 1. januar 1999 gælde for hele personalet, uanset om de ansatte er statsborgere i et deltagerland (som deltager i euro-området) eller i et potentielt deltagerland (som ikke deltager). Det er i mellemtiden blevet besluttet at forlænge overgangsbestemmelserne for de særlige kurser til den 31. december 1998. Der vil snart blive udsendt en skrivelse til personalet herom.

Når pensionsberettigede kan påvirkes af indførelsen af euroen, vil deres forhold gradvis blive justeret efter bestemmelser, som vil blive meddelt dem.«

- 20 Denne meddelelse blev fulgt af en tjenstlig meddelelse af 19. juni 1998, hvori det hed, at direktionen havde »godkendt forlængelsen af de særlige omregningskurser efter de gældende bestemmelser indtil den 31. december 1998, før de afskaffes den 1. januar 1999«.
- 21 Ifølge referatet af bestyrelsens møde, som blev holdt den 23. februar 1999, »har« denne »tilsluttet sig direktionens beslutning om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser for løn og pensioner«.
- 22 Ved skrivelse af 3. marts 1999, rettet til EIB's formand, indgav sagsøgerne anmodning om forligsmægling i henhold til EIB's vedtægts artikel 41. Denne artikel bestemmer i stk. 2:

»Tvister, bortset fra tvister, der følger af iværksættelse af [disciplinære sanktioner], afgøres i mindelighed ved Bankens Udvalg for Forligsmægling, uafhængigt af, om der er anlagt sag ved Domstolen.«

- 23 Der blev oprettet et Udvalg for Forligsmægling, som trådte sammen den 4., den 10. og den 12. maj 1999 for at behandle de forslag og modforslag, der blev fremsat henholdsvis af sagsøgerne og af EIB. Den 17. maj 1999 fremsatte Udvalget for Forligsmægling et forslag til en mindelig ordning. EIB fandt det ikke acceptabelt og fremsatte modforslag den 4. og den 30. juni 1999, som sagsøgerne anså for uacceptable.

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 24 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 31. august 1999 har sagsøgerne anlagt sag i henhold til personalevedtægtens artikel 41, stk. 1.
- 25 Sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:
- Det fastslås, at den interne skrivelse af 5. juni 1998, sammenholdt med referatet af direktionens møde den 10. og 11. juni 1998, ikke er en gyldig beslutning fra direktionen om fra indførelsen af den fælles mønt den 1. januar 1999 at afskaffe den »særlige omregningskurs«, som er blevet anvendt siden marts 1982 i overensstemmelse med bestyrelsens beslutninger for en del af EIB's ansattes løn, som udbetales i andre valutaer end belgiske eller luxembourgske francs.
 - Subsidiært annulleres den nævnte beslutning, som hævdes at være truffet af direktionen.
 - Mere subsidiært annulleres bestyrelsens beslutning af 23. februar 1999, som angiveligt bekræfter, at den beslutning, som direktionen skal have truffet, har tilbagevirkende gyldighed indtil juli 1998.
 - I øvrigt annulleres sagsøgernes lønsedler for januar 1999 og de følgende måneder, for så vidt disse lønsedler ikke indeholder noget element, der følger af anvendelsen af den »særlige omregningskurs«.

— Det pålægges EIB at betale dem forskellen med renter mellem de beløb, de har modtaget i løn fra den 1. januar 1999, og de beløb, som de ville have modtaget, hvis den »særlige omregningskurs« havde været anvendt, og det fastslås, at denne kurs fortsat finder anvendelse i henhold til afgørelser herom truffet af bestyrelsen.

— Det pålægges EIB at betale sagsøgernes omkostninger under denne sag samt omkostningerne i forbindelse med den tidligere forligsprocedure.

26 EIB har nedlagt følgende påstande:

— Afvisning, subsidiært frifindelse.

— Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

27 EIB har endvidere fremsat begæring om, at Retten bestemmer, at bilagene I, II, XVI, XVII, XVIII, XXI, XXIII, XXIX, XXX, XXXI og XL til stævningen udgår af sagens akter, og at de tilbagegives EIB, uden at sagsøgerne tager eller beholder nogen kopi deraf.

28 Ved skrivelse af 16. februar 2000 har sagsøgerne givet afkald på replik. I samme skrivelse har de fremsat begæring om, at Retten pålægger EIB at fremlægge en række dokumenter, som nævnes i svarskriftet.

- 29 Ved skrivelse af 6. april 2000 har EIB fremsat bemærkninger om skrivelsen af 16. februar 2000.
- 30 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Tredje Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling og har som led i foranstaltningerne med henblik på sagens tilrettelæggelse i henhold til procesreglementets artikel 64 anmodet EIB om at fremlægge referatet af direktionens møde den 17. februar 1998. EIB har efterkommet denne anmodning.
- 31 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret Rettens spørgsmål under retsmødet, som blev afholdt den 12. oktober 2000.

Begæringerne om, at nogle dokumenter udgår af sagens akter eller fremlægges

- 32 EIB har gjort gældende, at bilagene I, II, XVI, XVII, XVIII, XXI, XXIII, XXIX, XXX, XXXI og XL til stævningen er fortrolige interne dokumenter, som sagsøgerne ikke er kommet i besiddelse af på retmæssig måde. Under henvisning til artikel 8 i EIB's vedtægt og til artikel 6 i aftalen om EIB's personalerepræsentation samt til Domstolens kendelser af 19. marts 1985, sag 232/84, Kommissionen mod Tordeur m.fl., ikke offentliggjort i Samling af Afgørelser, og af 15. oktober 1986, sag 31/86, Levantina Agricola Industrial mod Rådet, ikke offentliggjort i Samling af Afgørelser, har EIB begæret, at disse dokumenter udgår af sagens akter, og at de tilbagegives den, uden at sagsøgerne tager eller beholder nogen kopi deraf.
- 33 Retten skal imidlertid bemærke, at denne sag har særlig karakter, da sagsøgerne vil godtgøre, at EIB's beslutning om at afskaffe ordningen med den særlige

omregningskurs er retsstridig, bl.a. ved at der rejses tvivl om, hvorvidt fremgangsmåden for høring af personalets repræsentanter er forløbet forskriftsmæssigt, før nævnte beslutning blev truffet. For at tage stilling til, om der kan gives sagsøgerne medhold, er det således nødvendigt at tage adskillige af EIB's interne dokumenter i betragtning.

- 34 Det må fastslås, at dokumenterne i stævningens bilag I og II er beslutninger truffet af direktionen den 11. juni 1998 og af bestyrelsen den 23. februar 1999. I betragtning af, at Retten skal udtale sig om beslutningernes lovlighed, er det åbenbart, at disse bilag har betydning for sagens afgørelse. Stævningens bilag XVI, XVII og XVIII, nemlig skrivelserne fra MR-afdelingen til personalets repræsentanter af 17. marts, 6. maj og 28. maj 1998, vedrører den høring, som fandt sted, før der blev truffet beslutning om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser. I betragtning af de materielle anbringender, der påberåbes under denne sag (jf. i det følgende præmis 77 ff.), er det nødvendigt, at disse bilag forbliver i sagens akter. Det må dernæst fastslås, at EIB i sin redegørelse for de faktiske omstændigheder, der har betydning for sagen, selv har henvist til bestyrelsens beslutning af 24. juni 1998 (svarskriftet, punkt 38), til skrivelsen fra MR-afdelingen af 9. oktober 1998 til direktionen (svarskriftet, punkt 41), til MR-afdelingens skrivelse af 3. december 1998 til direktionen (svarskriftet, pkt. 45) og til direktionens beslutning af 9. december 1998 (svarskriftet, punkt 45). Disse skrivelser og beslutninger figurerer henholdsvis i stævningens bilag XXIII, XXIX, XXX og XXXI. Med hensyn til bilag XXI, som består af en skrivelse fra MR-afdelingen af 21. juli 1998 til direktionen, har EIB citeret et uddrag af denne til støtte for sin argumentation (svarskriftet, punkt 175). EIB har altså selv erkendt, at stævningens bilag XXI, XXIII, XXIX, XXX og XXXI er relevante for sagens afgørelse, og har dermed stiltiende givet afkald på at begære, at de udgår af sagens akter. Med hensyn til bilag XL, nemlig MR-afdelingens skrivelse af 6. juni 1996 til personalets repræsentanter, har disse repræsentanters kollegium bekræftet at have tilsendt sagsøgerne nævnte dokument (bilag til sagsøgernes skrivelse af 16.2.2000). I betragtning af, at den pågældende skrivelse, som ikke indeholder noget fortroligt, giver en detaljeret beskrivelse af ordningen med den særlige omregningskurs, må den også anses for relevant for sagens afgørelse (jf. herved Rettens kendelse af 10.12.1997 i de forenede sager T-134/94, T-136/94, T-137/94, T-138/94, T-141/94, T-145/94, T-147/94, T-148/94, T-151/94, T-156/94 og T-157/94, NMH Stahlwerke m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2293, præmis 47 og 48).

- 35 Følgelig skal bilagene I, II, XVI, XVII, XVIII, XXI, XXIII, XXIX, XXX, XXXI og XL til stævningen forblive i sagens akter.
- 36 Sagsøgerne har fremsat begæring om, at Retten bestemmer, at forskellige dokumenter, som nævnes i en fortegnelse i tabel 2 i bilaget til skrivelsen af 16. februar 2000, og som nævnes i svarskriftet, men som aldrig er blevet tilsendt sagsøgerne, skal fremlægges. Såfremt de ikke fremlægges, har sagsøgerne fremsat begæring om, at Retten ikke tager de led i svarskriftet i betragtning, som er baseret på de ikke-tilsendte dokumenter.
- 37 Det bemærkes, at en række dokumenter, som sagsøgerne begærer fremlagt, findes i bilaget til stævningen og således allerede indgår i sagens akter. Det drejer sig om følgende dokumenter: direktionens beslutning af 11. juni 1998 om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser (stævningens bilag I), skrivelsen fra MR-afdelingen af 17. marts 1998: »Euroen og dens indflydelse på MR's virksomhed« (stævningens bilag XVI), MR-afdelingens skrivelse af 6. maj 1998 til personalets repræsentanter (stævningens bilag XVII), MR-afdelingens skrivelsen af 28. maj 1998 til personalets repræsentanter (stævningens bilag XVIII), MR-afdelingens skrivelse af 21. juli 1998 til direktionen (stævningens bilag XXI), bestyrelsens beslutning af 24. juni 1998 (stævningens bilag XXIII) og MR-afdelingens skrivelse af 9. oktober 1998 til direktionen (stævningens bilag XXIX).
- 38 Det bemærkes med hensyn til referatet af direktionens møde den 17. februar 1998, at den anmodning om dets fremlæggelse, som blev fremsat som led i foranstaltninger til sagens tilrettelæggelse (jf. ovenfor, præmis 30), er blevet efterkommet. Med hensyn til personalerepræsentanternes skrivelser af 3. april og 13. maj 1998 er disse blevet fremlagt under retsmødet på Rettens anmodning.
- 39 Hvad angår de øvrige dokumenter, som sagsøgerne nævner i deres skrivelse af 16. februar 2000, beskrives de alle kort i svarskriftet. I betragtning af, at

sagsøgerne ikke har fremført noget indicium for, at de er af betydning for sagen, kan begæringen om, at disse dokumenter indgår i sagens akter, ikke efterkommes, da de alle er interne dokumenter og følgelig i princippet ikke kan meddeles sagsøgerne (jf. i denne forbindelse kendelsen i sagen NMH Stahlwerke m.fl. mod Kommissionen, som nævnes i præmis 34 ovenfor, præmis 35).

Den første påstand om, at det konstateres, at der ikke er truffet beslutning om afskaffelse af ordningen med særlige omregningskurser

- 40 Sagsøgerne har rejst det spørgsmål, om direktionen faktisk har truffet beslutning om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser den 11. juni 1998. Hvis det ikke var tilfældet, ville bestyrelsens afgørelse af 23. februar 1999 ikke kunne tillægge afskaffelse af ordningen med særlige omregningskurser tilbagevirkende gyldighed ved at »bekræfte« en ikke-eksisterende beslutning fra direktionen. Hvis det skulle vise sig, at den sidstnævnte ikke har truffet nogen beslutning, må de lønsedler, som sagsøgerne har modtaget fra januar 1999, annulleres, da de ikke indeholder noget element, som vedrører anvendelsen af ordningen med særlige omregningskurser.
- 41 Retten skal bemærke, at direktionen den 11. juni 1998 traf beslutning om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser (herefter »beslutningen af 11. juni 1998«). I skrivelsen RH/Adm/98-1108 af 5. juni 1998 fra MR-afdelingen til direktionen, som bar påtegningen »til afgørelse — samtykke anses for givet, medmindre der foreligger modstående udtalelse senest den 11. juni 1998, kl. 0.30«, hed det i punkt 1.1: »afskaffelse af de særlige omregningskurser for hele personalet [fra den] 1. januar 1999«. Det fremgår af mødereferatet af 10. og 11. juni 1998 (jf. ovenfor, præmis 18), at denne foranstaltning samt andre foranstaltninger, der foreslås i punkt 1 og 2 i skrivelsen af 5. juni 1998, blev godkendt af direktionen. I *Euro Info EIB* nr. 2 af juni 1998 blev EIB's ansatte underrettet om denne beslutning.

- 42 Under disse omstændigheder kan sagsøgerne ikke hævde, at beslutningen af 11. juni 1998 ikke er truffet.
- 43 Følgelig kan der ikke gives sagsøgerne medhold i påstanden om, at det konstateres, at der ikke er truffet nogen beslutning om afskaffelse af ordningen med særlige omregningskurser.

De øvrige påstande

Formaliteten

Anbringendet om, at sagen er anlagt for sent

- 44 EIB har gjort gældende, at sagen må afvises, fordi den ikke er anlagt inden for fristen på to måneder i artikel 230, stk. 5, EF. Det fremhæves, at sagsøgerne allerede havde modtaget deres lønsedler for januar 1999 den 15. i denne måned, således at stævningen, som er indgivet den 31. august 1999, er indgivet for sent.
- 45 Sagsøgerne har anført, at sagen er anlagt inden for en frist på to måneder regnet fra konstateringen af, at den forligsprocedure, som fandt sted den 30. juni 1999, ikke havde ført til noget resultat.

- 46 Retten skal påpege, at Domstolen i dom af 15. juni 1976 (sag 110/75, Mills mod Den Europæiske Investeringsbank, Sml. s. 955, præmis 18) fastslog, at den efter EF-traktatens artikel 179 (nu artikel 236 EF) har kompetence til at afgøre enhver tvist mellem EIB og dennes ansatte.
- 47 I overensstemmelse med artikel 3 i Rådets afgørelse 88/591/EKSF, EØF, Euratom af 24. oktober 1988 om oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (EFT L 319, s. 1), er Retten følgelig kompetent til at træffe afgørelse i denne sag.
- 48 Med hensyn til betingelserne for, at sager anlagt i henhold til artikel 236 EF kan antages til realitetsbehandling, henviser denne bestemmelse, som ikke indeholder nogen søgsmålsfrist, til »de begrænsninger og [...] de betingelser, der er fastsat i vedtægten [...] eller som fremgår af de ansættelsesvilkår, der gælder [for de ansatte i Fællesskaberne]«. Da EIB fungerer selvstændigt med hensyn til den ordning, der gælder for dens ansatte, er EIB således kompetent til at fastsætte betingelserne for, om søgsmål i tvister mellem den selv og dens ansatte kan realitetspåkendes, når fællesskabsrettens almindelige principper overholdes.
- 49 I dette tilfælde nævnes det blot i EIB's vedtægts artikel 41 om retsmidler, at Domstolen — og dermed Retten i henhold til artikel 3 i afgørelse 88/591 — er kompetent, uden at det præciseres, hvilken frist der gælder for sagsanlæg i tvister mellem Banken og dens ansatte.
- 50 EIB, som selv har undladt at fastsætte en søgsmålsfrist i sin vedtægt, kan ikke hævde, at den præklusiv frist på to måneder i artikel 230, stk. 5, EF, gælder her. I øvrigt bemærkes, at denne sag er anlagt i henhold til artikel 236 EF og artikel 41 i EIB's vedtægt, og ikke i henhold til artikel 230 EF.

- 51 I mangel af et holdepunkt i traktaten og i EIB's vedtægt med hensyn til søgsmålsfristen i tvister mellem Banken og dens ansatte tilkommer det Retten at udfylde en lakune i ordningen for retsmidler (Rettens kendelse af 30. marts 2000, sag T-33/99, Méndez Pinedo mod ECB, Sml. Pers. II, s. 273, præmis 32).
- 52 I denne forbindelse skal Retten foretage en afvejning, dels af borgernes ret til en effektiv retsbeskyttelse, som er blandt fællesskabsrettens almindelige principper (kendelsen i sagen Méndez Pinedo mod ECB, nævnt i præmis 51 ovenfor, præmis 32), og som indebærer, at borgerne skal have en tilstrækkelig frist til at vurdere lovligheden af den retsakt, som indeholder et klagepunkt mod dem, og i givet fald til at udfærdige en stævning, samt på den anden side kravet om retssikkerhed, som tilsiger, at retsakter udstedt af EF-instanserne efter udløbet af en vis frist bliver endelige (jf. i denne forbindelse Rettens kendelser af 25.3.1998, sag T-202/97, Koopman mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 163, og II, s. 511, præmis 23, 24 og 25, og af 1.6.1999, sag T-74/99, Meyer mod Rådet, Sml. II, s. 1749, præmis 13).
- 53 Hvis disse forskellige interesser skal forliges, kræver det, at tvister mellem Banken og dens ansatte indbringes for Fællesskabets retsinstanser inden for en rimelig frist.
- 54 Ved vurderingen af, om sagsøgerne i dette tilfælde har anlagt sag inden for en rimelig frist, må bestemmelserne om søgsmålsfrister i vedtægtens artikel 90 og 91 tages i betragtning. Det bemærkes, at skønt Bankens ansatte er omfattet af en særlig ordning fastsat af denne, er tvister mellem Banken og dens ansatte efter deres art beslægtet med tvister mellem fællesskabsinstitutionerne og deres tjenestemænd eller øvrige ansatte, som er omfattet af vedtægtens artikel 90 og 91. Desuden har sagsøgerne i dette tilfælde besluttet at benytte en forligsprocedure, som er fastsat i EIB's vedtægts artikel 41, og som, skønt den er fakultativ, har samme formål som den obligatoriske administrative procedure efter vedtægtens

artikel 90 og 91, nemlig at gøre det muligt for de berørte parter at løse deres konflikter i mindelighed (Rettens dom af 29.3.1990, sag T-57/89, Alexandrakis mod Kommissionen, Sml. II, s. 143, præmis 8).

- 55 Med hensynet til spørgsmålet om, hvornår søgsmålsfristen begynder at løbe, har Banken gjort gældende, at det fremgår af EIB's vedtægts artikel 41, stk. 2 (jf. ovenfor, præmis 22), at forligsproceduren ikke har indflydelse på fristen for søgsmål ved Fællesskabets retsinstanter. Denne frist begynder at løbe på tidspunktet for meddelelsen af den negative akt. Den stævning, der blev indleveret den 31. august 1999, er ifølge Banken åbenbart indleveret for sent, da sagsøgerne har modtaget deres lønsedler for januar 1999 den 15. januar 1999.
- 56 Retten finder imidlertid, at selve den omstændighed, at EIB's vedtægts artikel 41, stk. 2, indeholder bestemmelser om en fakultativ forligsprocedure, nødvendigvis fører til den konklusion, at såfremt en ansat i EIB anmoder om, at der indledes en sådan procedure, begynder fristen for at anlægge en sag ved Fællesskabets retsinstanter først at løbe fra det tidspunkt, da forligsproceduren er afsluttet, dog på betingelse af, at den ansatte har fremsat en anmodning om forligsmægling inden for en rimelig frist efter at have fået meddelelse om den for ham negative akt, og at forligsproceduren selv har været af rimelig varighed. Enhver anden fortolkning ville føre til en situation, hvor den ansatte i EIB ville være tvunget til at anlægge sag ved Fællesskabets retsinstanter på et tidspunkt, hvor han stadig aktivt søgte at opnå en mindelig ordning af sagen.
- 57 I dette tilfælde fremsatte sagsøgerne skriftlig anmodning om forligsmægling den 3. marts 1999, altså halvanden måned efter at have modtaget deres lønsedler for januar 1999 den 15. januar 1999. At forligsmæglingen mislykkedes, blev konstateret den 30. juni 1999, altså inden for en frist på fire måneder efter, at forligsproceduren var indledt. Stævningen blev dernæst indleveret på Rettens Justitskontor den 31. august 1999, altså to måneder efter at forligsproceduren var slået fejl.

58 På baggrund af fristerne i vedtægtens artikel 90 og 91 må det fastslås, at sagsøgerne har anlagt sag inden for en rimelig frist.

Påstandene om annullation af beslutningen af 11. juni 1998 og bestyrelsens beslutning af 23. februar 1999

59 EIB har gjort gældende, at beslutningen af 11. juni 1998 og bestyrelsens beslutning af 23. februar 1999 (herefter »beslutningen af 23. februar 1999«) er generelle foranstaltninger, som ikke kan være genstand for et direkte søgsmål. Desuden er beslutningen af 23. februar 1999 blot en bekræftelse af beslutningen af 11. juni 1998.

60 Sagsøgerne har heroverfor anført, at beslutningen af 11. juni 1998 er en samling individuelle beslutninger.

61 Det bemærkes, at direktionen ved beslutningen af 11. juni 1998 ville afskaffe ordningen med særlige omregningskurser fra den 1. januar 1999. Beslutningen af 11. juni 1998 har til formål at skabe retsvirkninger for en personkreds, nemlig EIB's ansatte, for hvilke den gælder generelt og abstrakt (Rettens dom af 10.7.1996, sag T-482/93, Weber mod Kommissionen, Sml. II, s. 609, præmis 62). Selv om EIB's ansatte er en begrænset kreds, kan denne omstændighed ikke give grundlag for at anse beslutningen af 11. juni 1998 for en samling individuelle beslutninger. Retsaktens generelle rækkevidde anfægtes nemlig ikke af, at det er muligt med større eller mindre bestemthed at angive antallet eller endog identiteten af de retssubjekter, på hvem den finder anvendelse på et givent tidspunkt, såfremt den som her anvendes på grundlag af objektive faktiske og retlige kriterier, der er fastlagt i den pågældende retsakt i forbindelse med dennes formål (Domstolens dom af 11.7.1968, sag 6/68, Zuckerfabrik Waterstedt mod Rådet, Sml. 1965-1968, s. 531, org.ref.: Rec. s. 595, på s. 605 og 606).

- 62 Det følger heraf, at beslutningen af 11. juni 1998 er en generel foranstaltning, som ifølge fast retspraksis ikke kan være genstand for et direkte søgsmål anlagt af sagsøgerne (Rettens kendelser af 7.6.1991, sag T-14/91, Weyrich mod Kommissionen, Sml. II, s. 235, præmis 46, og af 24.3.1993, sag T-72/92, Benzler mod Kommissionen, Sml. II, s. 347, præmis 20, samt Rettens dom af 24.11.1993, sag T-13/93, Cordier mod Kommissionen, Sml. II, s. 1215, præmis 54).
- 63 Med hensyn til påstanden om annullation af beslutningen af 23. februar 1999 bemærkes, at bestyrelsen med denne beslutning »har tilsluttet sig direktionens beslutning om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser for løn og pension«. Beslutningen af 23. februar 1999 er følgelig også en generel foranstaltning og er desuden en bekræftende retsakt, der som sådan ikke kan anfægtes (Rettens dom af 22.11.1990, sag T-4/90, Lestelle mod Kommissionen, Sml. II, s. 689, præmis 24-27, af 27.10.1994, sag T-64/92, Chavane de Dalmassy m.fl. mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 227, og II, s. 723, præmis 25, og af 8.7.1998, sag T-130/96, Aquilino mod Rådet, Sml. Pers. I-A, s. 351, og II, s. 1017, præmis 34).
- 64 Det følger heraf, at påstandene om annullation af beslutningerne af 11. juni 1998 og af 23. februar 1999 må afvises fra påkendelse.

Påstanden om annullation af de lønsedler, der er udstedt til sagsøgerne fra januar 1999

- 65 Ifølge EIB bør også denne påstand afvises. For det første var lønsedlerne for januar 1999 allerede blevet endelige på det tidspunkt, da stævningen blev indleveret. For det andet er lønsedlerne for de følgende måneder rent bekræftende retsakter, som ikke kan anfægtes.

- 66 Retten skal for det første påpege, at en lønseddel kan betragtes som en retsakt, der indeholder et klagepunkt, hvorfor den kan gøres til genstand for et søgsmål (Domstolens dom af 19.1.1984, sag 262/80, Andersen m.fl. mod Parlamentet, Sml. s. 195, præmis 4, og dommen i sagen Chavane de Dalmassy m.fl. mod Kommissionen, nævnt i præmis 63 ovenfor, præmis 20). Lønsedlerne for januar 1999 er navnlig bebyrdende for sagsøgerne, da ordningen med særlige omregningskurser ikke længere anvendes heri.
- 67 Som allerede fastslået er sagen anlagt inden for en rimelig frist, selv om sagsøgerne allerede havde fået meddelelse om den bebyrdende retsakt, den 15. januar 1999 (jf. ovenfor, præmis 58).
- 68 Denne påstand kan derfor antages til realitetsbehandling, for så vidt der herved kræves annullation af sagsøgernes lønsedler for januar 1999.
- 69 Derimod må påstanden afvises, i det omfang den går ud på annullation af lønsedlerne for månederne efter januar 1999 (jf. dog i det følgende præmis 107, 108 og 109). Den endelige afskaffelse af ordningen med særlige omregningskurser blev nemlig anvendt for første gang i lønsedlerne for januar 1999. Da lønsedlerne for månederne efter januar 1999 ikke længere anvender den nævnte ordning, er de retsakter, som bekræfter lønsedlen for januar 1999 (jf. i denne forbindelse Domstolens dom af 10.12.1980, sag 23/80, Grasselli mod Kommissionen, Sml. s. 3709, præmis 18, og af 21.5.1981, sag 29/80, Reinarz mod Kommissionen, Sml. s. 1311, præmis 10).

Påstanden om, at det pålægges EIB at udbetale sagsøgerne forskellen med renter mellem de beløb, som de fik i løn fra den 1. januar 1999, og de beløb, som de ville have modtaget, såfremt ordningen med særlige omregningskurser var blevet opretholdt

- 70 Denne påstand går ud på, at Retten giver EIB et pålæg. Som EIB imidlertid har fremhævet, må en sådan påstand ifølge fast retspraksis afvises (Domstolens dom af 8.7.1999, sag C-5/93 P, DSM mod Kommissionen, Sml. I, s. 4695, præmis 36, Rettens dom af 27.6.1991, sag T-156/89, Valverde Mordt mod Domstolen, Sml. II, s. 407, præmis 150, og af 8.6.1995, sag T-583/93, P. mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 137, og II, s. 433, præmis 17). Under alle omstændigheder bemærkes, at hvis denne påstand måtte anses for en påstand om erstatning, måtte den afvises, da den ikke opfylder betingelserne i artikel 19 i EF-statutten for Domstolen og artikel 44, stk. 1, litra c), i Rettens procesreglement (Rettens dom af 29.10.1998, sag T-13/96, TEAM mod Kommissionen, Sml. II, s. 4073, præmis 27).

Konklusion

- 71 Sagen kan kun antages til realitetsbehandling, i det omfang den angår annullation af sagsøgenes lønsedler for januar 1999.

Realiteten

- 72 Ifølge sagsøgerne bør deres lønsedler for januar 1999 annulleres, da beslutningerne af 11. juni 1998 og 23. februar 1999, som er retsstridige, er anvendt heri. Dermed fremsættes der et dobbelt anbringende om retsstridighed.

- 73 Det bemærkes imidlertid, at den omstændighed, at beslutningen af 23. februar 1999 eventuelt er retsstridig, på ingen måde kan påvirke lovligheden af

sagsøgernes lønsedler for januar 1999. Disse lønsedler er nemlig blevet udarbejdet, før beslutningen af 23. februar 1999 blev truffet. Anbringendet om denne beslutnings retsstridighed må derfor afvises.

- 74 Hvad angår anbringendet om, at beslutningen af 11. juni 1998 er retsstridig, bemærkes, at der er en direkte retlig sammenhæng mellem lønsedlerne for januar 1999, hvori ordningen med særlige omregningskurser for første gang ikke længere anvendes, på den ene side, og beslutningen af 11. juni 1998, hvorved denne ordning afskaffes fra den 1. januar 1999, på den anden side. Anbringendet vedrørende beslutningen af 11. juni 1998 kan følgelig antages til realitetsbehandling (jf. Rettens dom af 20.4.1999, forenede sager T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 og T-335/94, Limbursge Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 931, præmis 291).
- 75 Sagsøgerne har påberåbt sig seks anbringender til støtte for, at beslutningen af 11. juni 1998 er ulovlig. Det første er, at EIB ikke havde kompetence til ensidigt at ændre retsforholdet til sine ansatte. Det andet er, at EIB har gjort sig skyldig i en retsvildfarelse ved at antage, at afskaffelse af ordningen med særlige omregningskurser var retligt uomgængelig. Det tredje er, at høringen af personalets repræsentanter under den procedure, der førte til beslutningen af 11. juni 1998, ikke var forskriftsmæssig. Det fjerde er tilsidesættelse af artikel 19 i EIB's forretningsorden. Det femte er tilsidesættelse af de ansættelseskontrakter, der er indgået mellem EIB og Bankens ansatte, og endelig er det sjette tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.
- 76 Retten finder, at det tredje anbringende bør behandles først.

Anbringendet om, at høringen af personalets repræsentanter under den procedure, der førte beslutningen af 11. juni 1998, ikke var forskriftsmæssig

- 77 Sagsøgerne har gjort gældende, at beslutningen om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser er retsstridig, fordi den er blevet truffet, uden at personalets repræsentanter er blevet hørt på korrekt vis, hvilket er i strid med personalevedtægtsens artikel 24 og gennemførelsesbestemmelserne hertil i aftalen om personalets repræsentation i EIB (herefter »aftalen«). De har i denne forbindelse forklaret, at Banken allerede havde truffet beslutning om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser, før den indledte høringen af personalets repræsentanter. I øvrigt blev høringen foretaget med et fejlagtigt udgangspunkt, nemlig MR-afdelingens retsopfattelse, som blev fremsat i marts 1998 og anset for urørlig, og hvorefter det ville være retligt umuligt at opretholde ordningen med særlige omregningskurser, efter at euroen var indført.
- 78 EIB har heroverfor anført, at MR-afdelingen har hørt personalets repræsentanter fra marts 1998 om virkningerne af euroens indførelse. Det fremgår af skrivelsen af 5. juni 1998 til direktionen, at personalerepræsentationen har afgivet udtalelse, før der blev truffet beslutning om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser. I dette tilfælde er personalets repræsentanter derfor ifølge EIB blevet tilstrækkeligt hørt.
- 79 Det bemærkes, at EIB's vedtægts artikel 24, stk. 1, bestemmer følgende:

»Personalets generelle interesser repræsenteres over for Banken af repræsentanter for personalet, der vælges ved hemmelige valg.«

- 80 Denne bestemmelse er blevet gennemført ved aftalen, som blev udarbejdet i 1984 og senest er ændret i 1995. Aftalens artikel 24 bestemmer følgende:

»Høring

Personalerepræsentationen bidrager til udformning af personalepolitikken. Den fremsætter forslag af egen drift og behandler ethvert forslag fra administrationen, som forelægges direktionen, på de områder, som nævnes i bilag I hertil.

[Personalets repræsentanter] og administrationen opretter arbejdsgrupper til behandling af forslag, som skal forelægges direktionen.

Personalets repræsentanter tager stilling i form af en begrundet udtalelse, som vedlægges hvert forslag, der forelægges for direktionen på disse områder«.

- 81 Blandt de områder, der nævnes i bilag I til aftalen, findes for det første »løn«.

- 82 Det følger heraf, at personalerepræsentationen skal høres om ethvert forslag, som administrationen agter at forelægge direktionen, og som vedrører bl.a. løn.

- 83 EIB hævder imidlertid, at ordningen med særlige omregningskurser ikke kan anses for at være en del af lønnen som omhandlet i aftalens bilag I, som dennes artikel 24 henviser til. Ifølge EIB kan sagsøgerne følgelig ikke hævde, at personalerepræsentationen i henhold til disse bestemmelser skulle have været hørt, før der blev truffet afgørelse om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser.
- 84 Det må fastslås, at Banken ved at afskaffe denne ordning ensidigt har frataget sine ansatte en finansiell fordel, som den havde givet dem uden afbrydelse siden 1982, selv om ordningen blev ændret i 1995, og som ifølge personalets repræsentanters beregninger, som ikke er blevet bestridt, i gennemsnit udgjorde et beløb svarende til 3,5% af Bankens ansattes løn (jf. ovenfor, præmis 17). I en skrivelse fra MR-afdelingen af 9. oktober 1998 blev det i øvrigt fremhævet, at »afskaffelsen af de særlige omregningskurser [havde] en direkte og følelig indvirkning på de ansattes løn«.
- 85 Det skal bemærkes, at aftalens artikel 24 blot er udtryk for et almindeligt princip, som er fælles for medlemsstaternes retsordener, og som ifølge EIB's vedtægts artikel 44 gælder for aftaler indgået mellem Banken og dens ansatte. Ifølge et almindeligt arbejdsretligt princip kan en arbejdsgiver nemlig først ensidigt inddrage en økonomisk fordel, som han frit har givet sine ansatte kontinuerligt, efter høring af disse eller deres repræsentanter.
- 86 Selv hvis det derfor antages, at den fordel, som EIB's ansatte havde af anvendelsen af ordningen med særlige omregningskurser, ikke udgjorde en del af lønnen som omhandlet i bilag I til aftalen, som dennes artikel 24 henviser til, står det dog fast, at Banken i henhold til et almindeligt arbejdsretligt princip var forpligtet til

at høre personalets repræsentanter, før den traf beslutningen i juni 1998 om at inddrage den pågældende fordel, som var blevet givet uden afbrydelse siden 1982.

- 87 Dette resultat bekræftes af den sagkyndige udtalelse, som Banken har fremlagt under sagens behandling for Retten (bilag 11 til svarskriftet). I denne sagkyndige udtalelse, hvor det fremhæves, at Banken har kompetence til ensidigt at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser (s. 43), forklares det, at ifølge »almindelige arbejdsretlige principper, som er fælles for alle Den Europæiske Unions medlemsstater«, »skal den ensidige beslutning dog træffes i redelighed og skal være rimelig og retfærdig«, hvilket »indebærer, at der, før der træffes beslutning, [...] skal gives tilstrækkelig forudgående underretning [...], for at høringen af personalets repræsentanter kan finde sted rettidigt [...]« (s. 41; Rettens fremhævelse).
- 88 Desuden har MR-afdelingen i en skrivelse af 17. marts 1998 om »Euroen og dens Indvirkning på MR's Virksomhed« (jf. ovenfor, præmis 11) selv erkendt, at Bankens kompetence til at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser kun kunne udøves på betingelse af, at »den overholdt de fastsatte høringsprocedurer, navnlig høring af personalerepræsentationen« (skrivelsens punkt 2.2.2).
- 89 Den høring af personalets repræsentanter, som Banken er forpligtet til at afholde i henhold til et almindeligt arbejdsretligt princip, der er fælles for medlemsstaterne, indebærer på ingen måde, at disse repræsentanter har ret til medbestemmelse med hensyn til en eventuel ophævelse af en finansiel fordel som den, der ligger i ordningen med særlige omregningskurser. Som det nævnes i den af EIB fremlagte sagkyndige udtalelse, lader retten til at blive hørt arbejdsgiverens beslutnings-

prærogativer uberørte (»leav[es] the managerial prerogative of the employer intact«) (s. 41 og 42, noten nederst på s. 6).

- 90 Denne høring skal dog være egnet til at kunne udøve indflydelse på den vedtagne retsakts indhold (jf. analogt Domstolens dom af 27.9.1988, sag 165/87, Kommissionen mod Rådet, Sml. s. 5545, præmis 20, og af 10.6.1997, sag C-392/95, Parlamentet mod Rådet, Sml. I, s. 3213, præmis 22; generaladvokat Léger's forslag til afgørelse til Domstolens dom af 5.7.1995, sag C-21/94, Parlamentet mod Rådet, Sml. I, s. 1827, jf. s. 1830, forslaget punkt 25), hvilket indebærer, at den skal indledes »rettidigt« efter princippet om »redelighed« (den sagkyndige udtalelse, s. 41).
- 91 Der må i lyset af disse grundsætninger tages stilling til, om høringen af personalets repræsentanter under den procedure, som gik forud for udstedelse af beslutningen af 11. juni 1998, har været forskriftsmæssig.
- 92 Det fremgår af sagen, at Bankens administration, før den traf beslutningen af 11. juni 1998, underrettede personalets repræsentanter om, at en afskaffelse af ordningen med særlige omregningskurser for valutaerne i de lande, der deltager i Den Økonomiske og Monetære Union (herefter »deltagerlandene«), var en uundgåelig konsekvens af euroens indførelse. Ifølge Bankens administration havde det været umuligt for den at opretholde denne ordning, selv hvis den havde villet. Således hedder det i MR-afdelingens skrivelse til personalets repræsentanter af 17. marts 1998, at »det vil følgelig være umuligt [at opretholde ordningen med særlige omregningskurser]« (jf. ovenfor, i præmis 11). Skrivelsen fra MR-afdelingen til personalets repræsentanter af 6. maj 1998 bekræfter, at »det er klart, at de eneste omregningskurser, som Banken kan anvende fra den 1. januar 1999, er dem, der er fastsat officielt af dens aktionærer«, og at »de særlige omregningskurser følgelig vil forsvinde fra samme dato uafhængigt af, om Banken har udtrykt sine skalaer i euro«. I den nævnte skrivelse konkluderes det, at »det derfor er uundgåeligt, at anvendelsen af særlige omregningskurser for overførsel af en del af lønnen må opgives fra den 1. januar 1999« (jf. ovenfor,

præmis 13). I skrivelsen af 28. maj 1998 til personalets repræsentanter gør MR-afdelingen på ny gældende fra den 1. januar 1999, at

»Banken [...] ved omregningen af skalaerne for løn og pension ikke kan anvende andre kurser end dem, som dens aktionærer har fastsat« (jf. ovenfor, præmis 15).

93 Derimod blev afskaffelsen af ordningen med særlige omregningskurser for de lande, der ikke deltager i Den Økonomiske og Monetære Union (herefter »de potentielle deltagerlande«), fremstillet som afhængig af et politisk valg foretaget af Banken. Ifølge Banken gør euroens indførelse det nemlig ikke umuligt at opretholde ordningen for disse lande. Det er ønsket om ligebehandling af EIB's ansatte, som ligger til grund for beslutningen om også at afskaffe ordningen for de potentielle deltagerlandes valutaer (jf. ovenfor, præmis 11 og 19). Desuden er det Bankens opfattelse, at »man ikke kan 'belønne' statsborgere i et land, som har en negativ holdning til euroen. Der er tale om en politisk beslutning« (referat af mødet den 7.9.1998 i ad hoc-arbejdsgruppen for euroen; stævningens bilag XXVI).

94 Retten skal imidlertid fastslå, at selv for deltagerlandenes valutaer var det fortsat muligt at opretholde ordningen med særlige omregningskurser efter den 1. januar 1999. Der henvises herved til, at den pågældende ordning gjorde det muligt for EIB's ansatte at overføre en del af deres løn i en anden valuta end belgiske eller luxembourgiske francs til en særlig omregningskurs, som var den vekselkurs, der fastsattes årligt af Rådet, multipliceret med den justeringskoefficient, som fællesskabsinstitutionerne har fastsat for den pågældende valutas land. Ordningen med justeringskoefficienter i vedtægtens artikel 64 er imidlertid ikke blevet afskaffet med overgangen til euroen. For at opretholde ordningen med særlige omregningskurser for deltagerlandenes valutaer efter den 1. januar 1999 havde det følgelig været tilstrækkeligt, at Banken multiplicerede de vekselkurser, der blev uigenkaldeligt fastsat af Rådet den 1. januar 1999, med de pågældende landes justeringskoefficienter.

- 95 Det følger heraf, at afskaffelsen af ordningen med særlige omregningskurser ikke var en uundgåelig følge af euroens indførelse.
- 96 I øvrigt bemærkes, at i betragtning af formålet med ordningen med særlige omregningskurser kunne Banken ikke med rimelighed antage, at indførelsen af euroen gjorde afskaffelse af denne ordning uundgåelig.
- 97 Det bemærkes i denne forbindelse, at Banken med ændringen af ordningen med særlige omregningskurser i 1995 ville »tilpasse kriterierne for anvendelse af EIB's særlige kurser til de kriterier, der gælder i fællesskabsinstitutionerne, og [...] tage hensyn til de nye gennemførelsesbestemmelser, som disse institutioner har indført for nylig«. Ændringen skulle »omforme og afklare begrebet særlige kurser og igen føre dem tilbage til deres oprindelige formål«, som var at »sikre Bankens ansattes købekraft uden for Luxembourg« (meddelelse til personalet af 24.3.1995, jf. ovenfor, præmis 7).
- 98 Som MR-afdelingen har fremhævet i skrivelsen af 16. december 1998 til sagsøgerne og Bankens øvrige ansatte, »ophæver den fælles mønt ikke forskellene i leveomkostningerne i ØMU-området. Sådanne forskelle består fortsat såvel i ØMU som i EU i dens helhed« (stævningens bilag XXXII). I øvrigt bemærkes, som sagsøgerne i øvrigt har anført, at artikel 17 i vedtægtens bilag VII, som på visse betingelser tillader institutionernes tjenestemænd at lade en del af deres løn overføre i en anden valuta end valutaen i det land, hvor han gør tjeneste, med anvendelse af justeringskoefficienten for den valgte valutas land (Rettens dom af 2.7.1998, sag T-236/97, Ouzounoff Popoff mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 311, og II, s. 905, præmis 34), og som ligger til grund for ordningen med særlige omregningskurser, der gælder for EIB's ansatte (jf. ovenfor, præmis 2, 3 og 7), ikke er blevet ændret efter overgangen til euroen.
- 99 Det bemærkes endvidere, at den omstændighed, at Banken for sine pensionerede ansatte har bestemt, at ordningen med særlige omregningskurser gradvis afskaffes

efter den 1. januar 1999, viser, at den var klar over, at den pågældende finansielle fordel kunne opretholdes selv efter den 1. januar 1999, i hvert fald midlertidigt. Det fremgår således af en skrivelse af 31. august 1998 til Bankens pensionerede ansatte (stævningens bilag XXII), at »de særlige kurser, der gælder for pensioner, vil blive fastfrosset på deres nuværende niveau (nemlig de kurser, der blev fastsat den 1.7.1997), og [...] deres virkning vil blive nedsat med en fjerdedel om året fra den 1. januar 1999, således at de er helt ophævet pr. den 31. december 2001«. Såfremt euroen, som Banken hævder, havde gjort det umuligt at anvende ordningen med særlige omregningskurser, kunne der ikke have været fastsat nogen overgangsperiode, før denne fordel blev afskaffet for pensionerede ansatte.

- 100 Under de høringer, som fandt sted fra marts 1998, fremhævede personalets repræsentanter imidlertid, efter at have modtaget den første skrivelse fra MR-afdelingen af 17. marts 1998 om afskaffelsen af ordningen med særlige omregningskurser (RH/Adm/98-0556/ZZ), at Bankens udgangspunkt var fejlagtigt. De forklarede således i deres skrivelse af 3. april 1998 følgende:

»Anvendelsen af særlige omregningskurser er en følge af, at de justeringskoefficienter, som Kommissionen anvender, tages i betragtning. Disse vil ikke forsvinde den 1. januar 1999.« De anførte, at »det er indlysende, at overgangen til euroen ikke i sig selv berettiger, at justeringskoefficienterne afskaffes«.

- 101 Som svar på skrivelsen af 3. april 1998 henviste MR-afdelingen imidlertid til, at afskaffelsen af omregningskurserne var uundgåelig på grund af overgangen til euroen (jf. ovenfor, præmis 13).

- 102 Ved skrivelse af 13. maj 1998 reagerede personalets repræsentanter ved at fastslå, at »MR-afdelingens holdning var ensbetydende med, at diskussionen var blokeret«. De erklærede sig dog »rede til hurtigst muligt at føre reelle forhandlinger« (jf. ovenfor, præmis 14). Der fandt dog ikke nogen anden høring af personalets repræsentanter sted, før beslutningen af 11. juni 1998 blev truffet.
- 103 Det følger af det foregående, at Banken, ved under den procedure, der førte til beslutningen af 11. juni 1998, at fremstille det som en uundgåelig konsekvens af overgangen til euroen, at ordningen med særlige omregningskurser blev afskaffet den 1. januar 1999 for deltagerlandenes valutaer, og ved at opretholde dette synspunkt, indtil beslutningen af 11. juni 1998 blev truffet, skønt den vidste, at dens udgangspunkt ikke var korrekt (jf. ovenfor, præmis 99), ikke har foretaget redelige høringer af personalets repræsentanter om afskaffelsen af den pågældende finansielle fordel. Dette gælder for afskaffelsen af ordningen med særlige omregningskurser såvel for deltagerlandenes valutaer som for de potentielle deltagerlandes valutaer. Afskaffelsen af ordningen for de sidstnævnte valutaer blev nemlig fremstillet som nødvendig for at undgå en ulige behandling af Bankens ansatte efter afskaffelsen af ordningen med særlige omregningskurser for deltagerlandenes valutaer, som angiveligt var uundgåelig på grund af overgangen til euroen.
- 104 Bankens høring af personalets repræsentanter kunne derfor ikke øve indflydelse på indholdet af den beslutning, som direktionen traf den 11. juni 1998 (jf. analogt de domme, der nævnes i præmis 90 ovenfor).
- 105 Under disse omstændigheder, og uden at det er nødvendigt at udtale sig om spørgsmålet, om høringen, som blev påbegyndt i marts 1998, i dette tilfælde er blevet afholdt rettidigt i betragtning af, at direktionen allerede den 17. februar 1998 principielt havde givet samtykke til, at ordningen med særlige omregnings-

kurser blev afskaffet fra den 1. januar 1999 (jf. ovenfor, præmis 9), må det konkluderes, at Banken har tilsidesat det almindelige arbejdsretlige princip, som udtrykkes i aftalens artikel 24, ved ikke i redelighed at have hørt personalets repræsentanter, før beslutningen af 11. juni 1998 blev truffet.

106 Følgelig er beslutningen af 11. juni 1998 om at afskaffe ordningen med særlige omregningskurser retsstridig.

107 Det må endvidere fastslås, at sagsøgerne, i modsætning til de ansatte i EIB, som ikke har anfægtet deres lønsedler for januar 1999, aldrig har givet samtykke til, at ordningen med særlige omregningskurser blev afskaffet. På denne baggrund kan den omstændighed, at beslutningen af 11. juni 1998 var retsstridig, fordi personalets repræsentanter ikke blev hørt i redelighed om afskaffelsen af ordningen med særlige omregningskurser, for sagsøgernes vedkommende ikke afhjælpes af de repræsenteredes efterfølgende stiltiende samtykke.

108 Da der er blevet anvendt en retsstridig beslutning ved udarbejdelsen af sagsøgernes lønsedler for januar 1999, må disse annulleres, uden at det er nødvendigt at tage stilling til de øvrige anbringender og argumenter, som sagsøgerne har fremført.

109 I henhold til artikel 233 EF påhviler det Banken at gennemføre de til denne doms opfyldelse nødvendige foranstaltninger. Imidlertid bemærkes, at da sagsøgernes

lønsedler for januar 1999 må annulleres, fordi der i disse blev anvendt en retsstridig generel retsakt, nemlig beslutningen af 11. juni 1998, vil Banken, når den afgør, hvilke foranstaltninger der skal træffes i henhold til artikel 233 EF, være forpligtet til også at tage i betragtning, at sagsøgernes lønsedler for månederne efter januar 1999 er retsstridige, i det omfang den samme retsstridige beslutning er anvendt deri.

Sagens omkostninger

- 110 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Banken har i det væsentlige tabt sagen og bør derfor pålægges at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med sagsøgernes påstand herom.
- 111 Sagsøgernes påstand om, at Banken dømmes til at godtgøre udgifterne i forbindelse med den administrative procedure, kan dog ikke tages til følge. I henhold til procesreglementets artikel 91, »kan [...] nødvendige udgifter, som parterne har afholdt med henblik på sagens behandling [...] kræves erstattet«. »Sagens behandling« i denne bestemmelses forstand er kun sagens behandling for Retten med udelukkelse af den administrative fase. Dette fremgår bl.a. af procesreglementets artikel 90, hvori der tales om »sagens behandling ved Retten« (Rettens dom af 15.3.2000, forenede sager T-25/95, T-26/95, T-30/95, T-31/95, T-32/95, T-34/95 — T-39/95, T-42/95 — T-46/95, T-48/95, T-50/95 — T-65/95, T-68/95 — T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 og T-104/95, Cimenteries CBR m.fl. mod Kommissionen, Sml. 2000 II, s. 491, præmis 5134). Under alle omstændigheder bemærkes, at såfremt dette krav skulle anses for et krav om erstatning, måtte det afvises, da det ikke opfylder betingelserne i artikel 19 i statutten for Domstolen og procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c) (dommen i sagen TEAM mod Kommissionen, nævnt i præmis 70 ovenfor, præmis 27).

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Tredje Afdeling)

- 1) Sagsøgernes lønsedler for januar 1999 annulleres, for så vidt ordningen med særlige omregningskurser ikke er anvendt deri.
- 2) I øvrigt afvises sagen.
- 3) Den Europæiske Investeringsbank betaler sagens omkostninger.

Azizi

Lenaerts

Jaeger

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. marts 2001.

H. Jung

Justitssekretær

J. Azizi

Afdelingsformand